

renje kazne i posljednjeg suda. Ona mu treba biti životni putokaz i usmjeravati ga. Gotovo isto kao u Abrahamskoj religiji. Jako je naglašena sličnost između islamskog i židovskog shvaćanja odnosa čovjeka i prirode.

Sva su zbivanja u prirodi znakovi Božji jer kao što su nebo i zemlja usmjereni jedni na druge tako je i čovjek usmjeren na prirodu. Zato mu Bog kroz nju i govori.

Osobito je tu važna slika zajedništva. Ono je od početka bilo među životinjama. Tako se proširilo zajedništvo između ljudi i životinja. Prema tome, nužno je njegovati zajedništvo i među vjernicima jer bez zajedništva nije moguć život (174).

Životinje također govore i o naravi trpljenja. Kako god one trpe tako će trpjeti i okorjeli nevjernici. Tu opomenu ljudi mogu prepoznati u životinjama jer one zato i jesu potpuno u službi čovjeka i njegova života. Zbog takve uloge neće im izostati nagrada. Bit će obdarene kao i čovjek Allahovim blaženstvom jer smrt nije kraj. Nakon nje uslijedit će uskrsnuće koje će zahvatiti cijelu prirodu ali to će se zbiti mehanički a kod čovjeka na temelju odgovornosti (182).

Čovjek je nakon izгона iz raja posve podložan požudi i pohlepi. U islamu se zato razvila praksa strogog posta. On bi trebao postati djelotvorno sredstvo samodiscipliniranja. Prema tome post ima kod muslimana iznimnu etičko-moralnu vrijednost (191). Postom se čovjek treba vježbati u uzdržavanju od grijeha i postajati svjesniji vlastite odgovornosti za sav svijet i prirodu. Puno je jače istaknuta čovjekova odgovornost za prirodu nego što je to u drugim religijama jer se stalno ističe da je sve njemu na služenje stvoreno i zato za sve odgovara. Post bi ga u tim trenucima trebao potaknuti na spremnost da se žrtvuje za druge, pa tako i za prirodu (192).

Post bi se mogao prihvatiti kao alternativa jednog novog i drukčijeg ekološkog programa. Današnjem modernom, zasićenom i preopterećenom čovjeku post bi bio

nužan jer on bi ga mogao potaknuti na samoodricanje i oslobođenje od zavisti, pohlepe i mržnje, kako međusobne tako i međunarodne. To bi ga sigurno vodilo izmirenju sa cijelom prirodom i vratila bi se prirodna ravnoteža, a to bi bilo nužno jer svi smo stanovnici iste kuće — oikosa. Utoliko je i aktualna Gerlitzova ideja o općoj ekologiji na temeljima religijske ekologije.

Miroslav Artić

Ulrich Beck

SCHÖNE NEUE ARBEITSWELT

Vision: Weltbürgergesellschaft

Campus, Frankfurt/New York, 1999, 255 str.

Ulrich Beck je u nizu svojih prethodnih radova — u samostalnim knjigama, studijama ili zbornicima što ih je priredio — analitički i teoretski propitivao moderno društvo i zapravo pripremio sadržaj knjige *Lijepi novi svijet rada. Vizija: društvo svjetskih građana*, kao zaokruženi pogled na stanje koje nas nosi u novo stoljeće. Ponajprije mislimo na knjige *Što je globaliziranje* (1998), *Individualiziranje i integracija* (zbornik, 1997), *Djeca slobode* (zbornik, 1997), *Perspektive svjetskog društva* (1998, zbornik), *Budućnost rada i demokracije* (zbornik, 1999).

Pored Beckovog priloga *Model Bürgerarbeit* (7.–189. str.) koji je ključni u ovoj knjizi, u njoj su prilozi još četiriju autora: Gerd Mutz: *Das Ende der Treck-Kultur* (190–207); Ruth Babela Engo-Tjega: *Die Zukunft Afrikas* (208–225); Baharuddin Shamsul: *Das Arbeitsleben der Muslime in Südostasien* (226–236), te Hing Ai Yun: *Die Veränderung der Arbeitskultur in Asien* (237–246).

Knjiga *Lijepi novi svijet rada* druga je po redu u »Campusovoj« seriji od dvanaest knjiga »Vizije za 21. stoljeće«, a u povodu Expo 2000. što se ima održati u Hannoveru. Prva u toj seriji nosi naslov *Agenda 21*,

